

POSIBILE IMPLICAȚII ALE FENOMENULUI DE DEGRADARE A CONCEPTULUI DE „ADEVĂR” ÎN ERA DIGITALĂ ASUPRA DOMENIULUI SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII

Colonel prof. univ. dr. ing. Cezar VASILESCU

Conf. univ. dr. Aura CODREANU

Departamentul Regional de Studii pentru Managementul Resurselor de Apărare, Brașov
10.55535/GMR.2023.4.3

În lumea interconectată de astăzi, fenomenul de „degradare a adevărului” (*truth decay*) a devenit o preocupare socială semnificativă. Degradarea adevărului se referă la erodarea treptată a conceptului de adevăr și la diminuarea graduală a respectului pentru fapte obiective, dovezi și opinii ale experților, bazate pe cunoștințe de specialitate. Facilitat de progresul rapid al tehnologiei și de ascensiunea platformelor de socializare, acest fenomen are implicații profunde asupra proceselor și interacțiunilor sociale, a discursului public și a încrederii generale în cadrul societăților democratice moderne.

Acest articol explorează cauzele și consecințele degradării adevărului în societatea modernă (ca fenomen societal mai larg) și analizează implicațiile sale în domeniul securității și apărării. De asemenea, analizează modurile în care decăderea adevărului poate fi exploatată cu rea-intenție în contextul războiului hibrid, ca un instrument de manipulare a opiniei publice, de semănare a confuziei și de subminare a coeziunii societății și subliniază importanța abordării acestei probleme.

Cuvinte-cheie: degradarea adevărului, război hibrid, securitate și apărare, opinie și fapt, polarizare și divizare.

INTRODUCERE

Fenomenul de *degradare a adevărului* poate fi privit, din perspectivă temporală, ca fiind un lucru inevitabil, prin prisma faptului că o mare parte din ceea ce considerăm a fi incontestabil (idei, cunoștințe etc.) are o dată de expirare. Progresul științific presupune o transformare continuă a cunoștințelor acceptate de-a lungul timpului ca fiind adevărate, iar porțiuni din ceea ce presupunem a fi adevărate vor fi, în cele din urmă, infirmate. Există chiar studii (Arbesman, 2012) care abordează modul în care au loc schimbările și care identifică chiar și viteza (diferențiată pe domenii de studiu) cu care cunoștințele considerate la un moment dat adevăruri științifice își vor pierde, de-a lungul timpului, calitatea și se vor „degrada”.

Acest lucru nu înseamnă că trebuie să fim confuzi (într-o lume în care informația își pierde valoarea de adevăr și se schimbă), întrucât acest proces este unul relativ lent temporal (de ordinul zecilor de ani), dar conștientizarea faptului că există tipare în cadrul acestui proces de *degradare a adevărului* ne poate ajuta să identificăm adevărurile care sunt pe cale să expire.

Lucrarea de față nu își propune să abordeze această fațetă a fenomenului de degradare a adevărului, ci pe aceea de negare deliberată a unor evenimente, idei, cunoștințe și de construire a unei noi realități, fenomen identificat în literatura de specialitate prin expresiile „*post-adevăr*”, „*fapte alternative*” sau „*eșecul noțiunii de adevăr obiectiv*” (Simina, 2017).

ASPECTE TEORETICE ȘI ABORDĂRI PRACTICE

Degradarea adevărului (truth decay) este un termen inventat de cercetătorii de la RAND Corporation pentru a descrie erodarea treptată a conceptului de adevăr în societatea contemporană (Kavanagh, Rich, 2017, p. 199). Se referă la scăderea încrederii în fapte, date și dovezi în discursul public, în elaborarea politicilor și în interacțiunile sociale.

Degradarea adevărului este caracterizată de o combinație de patru **tendințe**:

- a. *Dezacorduri tot mai mari cu privire la fapte*: Oamenii sunt din ce în ce mai polarizați și au opinii divergente cu privire la fapte de bază, cum ar fi dovezile științifice sau evenimentele istorice. Acest lucru duce la o ruptură în percepția comună a realității și face dificilă purtarea unor discuții constructive și găsirea unui teren comun.

- b. *Distincția dintre opinie și fapt este din ce în ce mai neclară*: Distincția dintre opiniile subiective și faptele obiective devine din ce în ce mai puțin clară. Odată cu apariția rețelelor de socializare și a platformelor online, indivizii pot prezenta cu ușurință convingeri personale sau dezinformări drept „fapte alternative”, estompând linia dintre adevăr și falsitate.
- c. *Scăderea încrederii în instituții și în expertiza specialiștilor*: Există o scădere notabilă a încrederii publice în instituțiile tradiționale, cum ar fi mass-media, guvernul și mediul academic. Scepticismul față de experți și profesioniști a crescut, ceea ce face dificilă stabilirea unei înțelegeri comune a realității, bazată pe surse de informații de încredere.
- d. *Creșterea gradului de interpretare a realității prin prisma experienței și a emoțiilor personale*: Povestirea experiențelor personale și apelurile emoționale au adesea mai multă greutate în dezbaterile publice decât argumentele raționale și dovezile empirice. Narațiunile și poveștile cu încărcătură emoțională se răspândesc rapid prin rețelele sociale, indiferent de acuratețea lor factuală, algoritmi de funcționare a acestora fiind programați să „viralizeze” acest tip de mesaje.

Aceste tendințe au fost exacerbate de era digitală, în care diseminarea rapidă a informațiilor și prevalența platformelor de socializare ca surse de informare au amplificat răspândirea dezinformării și au creat „camere de ecou” (sau „bule de informații”) care întăresc convingerile și prejudecățile existente. În acest context, „o cameră de ecou ia naștere atunci când un grup de participanți alege să se conecteze în mod preferențial între ei, excluzându-i pe cei din afară. Cu cât această rețea este mai bine formată [...], cu atât grupul este mai izolat de introducerea opiniilor din exterior, în timp ce opiniile membrilor săi pot circula pe scară largă în interiorul său” (Bruns, 2017).

Analizând din perspectivă cauzală fenomenul de degradare a adevărului, putem identifica o parte dintre **cauzele** acutizării sale prezente:

1. *Ascensiunea social media*: Proliferarea platformelor de social media a revoluționat modul în care consumăm și împărtășim informații. Cu toate acestea, absența moderării mesajelor și ușurința cu care pot fi răspândite informații controversate cu scop de dezinformare contribuie la degradarea adevărului. Relatările false sau înșelătoare pot câștiga rapid popularitate și pot deveni virale, adesea datorită atracției emoționale mai degrabă decât acurateței lor factuale.
2. *Supraîncărcarea cu informații*: Era digitală în care trăim a creat condițiile pentru expunerea noastră zilnică la o cantitate copleșitoare de informații.

Ca urmare, indivizii recurg adesea (la modul inconștient) la mecanismul prejudecatal (bias) de confirmare, căutând cu precădere informații care sunt în conformitate și confirmă convingerile lor preexistente, ignorând sau respingând dovezile contradictorii. Permanentizată, această expunere selectivă numai la un anumit tip de informații duce la formarea „camerelor de ecou”, care contribuie la consolidarea prejudecăților existente și împiedică un efort de căutare obiectivă a adevărului.

3. *Declinul educației (alfabetizării) mediatică*: Odată cu creșterea disponibilității informațiilor, educația mediatică a devenit mai importantă ca niciodată. Cu toate acestea, anumite studii indică faptul că o parte semnificativă a populației nu are abilitățile necesare pentru a evalua în mod critic informațiile pe care le întâlnesc online (Wineburg, McGrew, Breakstone, Ortega, 2016). Incapacitatea de a discerne sursele de încredere de cele nesigure contribuie la răspândirea dezinformării și la erodarea încrederii în instituțiile tradiționale.

Consecințele degradării adevărului sunt de anvergură și nu ar trebui să fie neglijate. Acest fenomen poate contribui la subminarea fundamentelor societăților democratice, împiedică luarea deciziilor în cunoștință de cauză, slăbește coeziunea socială și poate duce la formarea unor realități separate, în care indivizii trăiesc în bule de informații, care le întăresc convingerile existente, polarizând și mai mult societatea. Vom analiza, în continuare, fiecare dintre aceste consecințe, după cum urmează:

- a. *Polarizare și divizare*: Degradarea adevărului favorizează polarizarea în cadrul societății, deoarece indivizii devin prizonierii voluntari ai propriilor camere de ecou. Această divizare slăbește coeziunea socială și împiedică dialogul semnificativ, făcând din ce în ce mai dificilă găsirea unui teren comun în probleme societale importante. Erodarea înțelegerii comune a realității subminează fundamentele discursului democratic și ale procesului decizional.
- b. *Erodarea încrederii*: Pornind de la premisa că încrederea în instituții și expertiza specialiștilor este esențială pentru buna funcționare a societății, degradarea adevărului subminează această încredere, prin alimentarea scepticismului și a gândirii conspiraționiste. Atunci când faptele obiective sunt puse la îndoială, încrederea publicului în cercetarea științifică, în jurnalism/mass-media și în instituțiile democratice scade. Printre consecințele derivate (de gradul 2) identificate se numără scăderea dorinței de angajare

în rezolvarea colectivă a problemelor și erodarea credinței în procesele democratice.

c. *Dezinformare și manipulare*: Răspândirea dezinformării reprezintă o amenințare semnificativă pentru democrație. Entități rău intenționate pot exploata fenomenul existent de degradare a adevărului, pentru a manipula opinia publică și a obține rezultate tangibile în societate (de exemplu, influențarea rezultatelor alegerilor). Narațiuni false, teorii ale conspirației și „*deep fakes*” pot fi folosite pentru a semăna confuzie, neîncredere și dezbinare ca parte a unor campanii de dezinformare, punând în pericol integritatea sistemelor democratice.

Din perspectiva studierii fenomenului de degradare a adevărului, acesta necesită o abordare multidisciplinară, care trebuie să combine perspective din diverse domenii, cum ar fi psihologia, sociologia, studiile de comunicare și științele politice. În prezent, nu există un instrument științific specific conceput exclusiv pentru studierea acestui fenomen. Cu toate acestea, prin extrapolare, putem sugera că o serie de metode și instrumente de cercetare existente pot fi utilizate pentru a investiga cauzele, dinamica și consecințele care stau la baza acestuia, cum ar fi:

- Sondaje și chestionare – pentru a colecta date privind atitudinile, convingerile și percepțiile publicului în legătură cu noțiunea de adevăr, tendințele în ceea ce privește consumul de informații și încrederea în instituții, întrucât acestea pot ajuta la măsurarea și cuantificarea evoluțiilor, opiniilor și schimbărilor survenite de-a lungul timpului.
- Analiza de conținut – presupune analiza sistematică a diferitelor tipuri de conținut media (articole de știri, postările din rețelele de socializare și discursuri publice), pentru a examina existența și frecvența dezinformărilor, modul de elaborare a descrierii faptelor, sursele de informare media și nivelul de părtinire prezent în conținutul acestora.
- Studii experimentale – pentru a explora relațiile de cauzalitate și pentru a testa ipotezele legate de degradarea adevărului, prin expunerea participanților la studiu la informații manipulate și analiza răspunsurilor, în scopul înțelegerii impactului dezinformării asupra modului de formare a convingerilor și comportamentului.
- Analiza rețelelor – pentru a studia răspândirea informațiilor și formarea camerelor de ecou în cadrul rețelelor sociale; pot fi analizate structura rețelelor, identificate nodurile influente și urmărită difuzarea informațiilor pentru a înțelege mai bine modul în care se manifestă degradarea adevărului în comunitățile online.

- Experimente cognitive și comportamentale – pentru a studia modul în care indivizii procesează informațiile, emit judecăți și își formează convingeri, cu scopul de a identifica prejudecățile cognitive și factorii psihologici care contribuie la degradarea adevărului, cum ar fi prejudecata de confirmare sau raționamentul motivat.
- Metode de cercetare calitativă – pot fi utilizate interviuri, focus-grupurile și studii de caz, pentru a obține o perspectivă aprofundată asupra perspectivelor, experiențelor și proceselor de luare a deciziilor, bazate pe modul de percepție a adevărului și informațiile aferente acestuia.

Alegerea instrumentelor specifice depinde de întrebările de cercetare, de resursele disponibile și de natura studiului. Ceea ce este important este să se adopte o abordare bazată pe metode mixte, combinând metode cantitative și calitative, pentru a obține o înțelegere cuprinzătoare a acestui fenomen complex de degradare a adevărului.

Constatăm existența în literatura de specialitate a unor studii care analizează prin prisma fenomenului de degradare a adevărului câteva dintre consecințele acestuia în societate. Astfel, în ceea ce privește *scăderea încrederii în instituții*, studiile au arătat un declin al încrederii publice în instituții precum mass-media, guvernul și mediul academic. De exemplu, Barometrul de încredere Edelman (<https://www.edelman.com/trust/trust-barometer>), care măsoară anual nivelurile globale de încredere, a raportat o scădere semnificativă a încrederii în mass-media și în guvern în multe țări. În 2023, încrederea globală în instituții s-a aflat la un nivel minim record, doar 56% dintre respondenți declarând că au încredere în instituțiile guvernamentale, de afaceri, în mass-media și în ONG-uri (Global Report 2023).

Cu privire la *dezinformare și informarea eronată*, constatăm că acestea au luat amploare în era digitală. Un studiu realizat de Pew Research Center a constatat că americanii sunt din ce în ce mai polarizați în ceea ce privește consumul de știri, liberalii și conservatorii bazându-se pe surse de știri diferite și având mai puține suprapuneri în ceea ce privește sursele de știri în care au încredere, iar 64% dintre americani au declarat că știrile inventate le-au provocat un mare grad de confuzie cu privire la desfășurarea faptică a evenimentelor actuale (Mitchell, Gottfried, Stocking, Walker&Fedeli, 2019).

În ceea ce privește *polarizarea și prejudecata de confirmare*, s-a constatat că aceste tendințe sociale au devenit prevalente. Cercetările indică faptul că oamenii caută din ce în ce mai mult informații care se aliniază cu convingerile lor existente și sunt mai puțin predispuși să ia în considerare punctele de vedere opuse (Pennycook, Rand, 2021, pp. 388-402).

Cu privire la *influența social media* și rolul platformelor de socializare în răspândirea dezinformării, un studiu realizat la Massachusetts Institute of Technology (MIT) a constatat că informațiile false se răspândesc mai repede și mai mult decât cele adevărate pe platforme sociale, estimarea fiind că informațiile false ajung la persoane de șase ori mai repede decât informațiile corecte (pe Twitter) (Vosoughi, Roy, Aral, 2018, pp. 1146-1151).

În ceea ce privește *încrederea în mass-media*, gradul de încredere în sursele media tradiționale și moderne a înregistrat un declin. Astfel, raportul Institutului Reuters din cadrul Universității Oxford a evidențiat un declin global al încrederii în mass-media, doar 40% dintre respondenți declarând că au încredere în știri, în general (Reuters Institute Digital News Report, 2023).

Nu în cele din urmă, cu privire la *impactul degradării adevărului asupra proceselor democratice*, un studiu realizat de Freedom House a constatat că liderii din multe țări folosesc din ce în ce mai mult dezinformarea cu scopul de a suprima disidența, a manipula alegerile și a-și consolida puterea. Studiul a remarcat că 32 din cele 65 de țări evaluate au înregistrat un declin al libertății internetului din cauza creșterii manipulării online și a campaniilor de dezinformare, precum și faptul că „*Inteligența artificială poate servi ca un amplificator al presiunii digitale, făcând cenzura, supravegherea, precum și crearea și răspândirea dezinformării mai ușoare, mai rapide, mai ieftine și mai eficiente*” (Freedom on the Net, 2023).

Trebuie menționat faptul că domeniul studierii degradării adevărului este unul relativ nou, iar continuarea cercetării este necesară pentru a evidenția și alte aspecte ale acestuia.

RĂZBOIUL HIBRID ÎN CONTEXTUL DEGRADĂRII CONCEPTULUI DE ADEVĂR

Există o legătură între **degradarea adevărului și războiul hibrid**, în special în contextul războiului informațional și al manipulării. Este important de remarcat că degradarea adevărului în sine este un fenomen societal mai larg, în timp ce războiul hibrid se referă la o strategie specifică folosită de actori statali și non-statali în situații de conflict.

Războiul hibrid se referă la utilizarea unei combinații de tactici convenționale și neconvenționale, inclusiv operațiuni informaționale și psihologice, pentru a atinge obiective strategice, deseori linia de demarcație dintre acțiunile militare și cele nemilitare fiind extrem de estompată.

În contextul războiului hibrid, degradarea adevărului poate fi exploatată și amplificată ca un instrument de manipulare a opiniei publice, de semănare a confuziei și discordiei, pentru a submina procesele democratice și coeziunea societății, în ansamblu. Putem identifica o serie de conexiuni cheie în diferite domenii între degradarea adevărului și războiul hibrid, pe care le detaliem în cele ce urmează:

- *Dezinformare și propagandă* – degradarea adevărului oferă un teren fertil pentru răspândirea dezinformării și a propagandei, care sunt elemente-cheie ale războiului hibrid. Actorii statali și non-statali pot disemina în mod deliberat informații false sau înșelătoare pentru a denatura adevărul, a crea confuzie și a manipula sentimentul public. Prin exploatarea decăderii adevărului, acești actori pot eroda încrederea în instituții, pot încuraja diviziunile în cadrul societăților și își pot promova obiectivele strategice.
- *Operațiuni psihologice (PsyOps)* – Războiul hibrid implică deseori operațiuni psihologice menite să influențeze percepțiile, atitudinile și comportamentele indivizilor și grupurilor țintă. Degradarea adevărului poate augmenta eficacitatea acestor operațiuni, prin valorificarea de către adversar a încrederii slăbite în sursele tradiționale de informații și a prevalenței camerelor de ecou. Narațiunile manipulative, teoriile conspirației și dovezile fabricate pot fi folosite pentru a modela opinia publică, pentru a exacerba diviziunile sociale și pentru a submina rezistența societății.
- *Transformarea rețelelor sociale* – Platformele de socializare au devenit „*câmpuri de luptă*” esențiale în războiul hibrid, facilitând difuzarea de către actorii acestui tip de război a unor informații false sau înșelătoare către publicul țintă. Degradarea adevărului, cu provocările sale asociate dezinformării și erodării încrederii, poate fi exploatată în acest context. Campaniile coordonate de influență (utilizând instrumente automatizate – boți sau umane – troli) pot exploata camerele de ecou create de degradarea adevărului (unde indivizii sunt mai predispuși să creadă și să împărtășească informații care se aliază cu convingerile și prejudecățile lor existente), pot amplifica narațiunile care creează diviziuni, pot viza anumite categorii demografice și pot răspândi informații false pentru a crea sau exacerba tensiunile sociale. Această manipulare a discursului în mediul online poate avea consecințe în lumea reală, afectând procesele politice, sentimentul public și chiar stabilitatea națiunilor.

- *Subminarea proceselor democratice* – Războiul hibrid urmărește să submineze procesele și instituțiile democratice. Degradarea adevărului poate contribui la acest lucru prin erodarea încrederii în sistemele electorale, prin răspândirea de informații false despre candidați sau despre rezultatele alegerilor și prin încurajarea scepticismului față de principiile democratice ale transparenței și responsabilității. Prin exploatarea degradării adevărului, actorii războiului hibrid pot slăbi conducerea democratică și pot crea oportunități pentru o viitoare manipulare și un „*control mental*” sporit.

Consecințele acestor conexiuni între degradarea adevărului și războiul hibrid pot fi semnificative. Pentru a preveni sau minimiza efectele unei posibile exploatare a fenomenului degradării adevărului în cadrul unor acțiuni hibride, este esențial să se dezvolte strategii solide pentru a promova reziliența informațională societală. Aceasta include consolidarea competențelor mediatice (culturii media) și a gândirii critice în rândul populației, investirea de timp și efort în inițiative de verificare a faptelor și în mecanisme de verificare, precum și promovarea transparenței și a responsabilității în cadrul platformelor online. Organizațiile guvernamentale, cele aparținând societății civile, organizațiile media și companiile tehnologice trebuie să colaboreze și să își coordoneze eforturile pentru a fi mai bine pregătite să detecteze și să contracareze manipularea informațiilor, pentru a promova informații corecte, a proteja procesele democratice și a păstra integritatea discursului public.

IMPLICAȚII ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII

Degradarea adevărului are implicații semnificative în domeniul securității și apărării, deoarece poate avea un impact asupra eficacității operațiunilor militare, poate submina integritatea și procesul de colectare a informațiilor, poate eroda încrederea publică în instituțiile de securitate ale statului și poate avea un impact asupra proceselor decizionale. În cele ce urmează prezentăm o enumerare însoțită de o scurtă detaliere a modurilor în care acest fenomen poate influența domeniul mai sus-menționat.

❖ *Dezinformarea și războiul hibrid*

Degradarea adevărului alimentează răspândirea dezinformării, care este adesea folosită ca tactică în războiul hibrid. Actorii statali și non-statali pot disemina informații false sau propagandă pentru a manipula opinia publică, a crea discordie și confuzie și a submina eforturile de asigurare a securității naționale. Campaniile de dezinformare pot viza operațiuni militare, activități de informații și opinia publică, împiedicând procesele decizionale și erodând încrederea în instituțiile de securitate.

Narațiunile false și informațiile fabricate pot fi diseminate pentru a destabiliza societatea, a influența cursul firesc al alegerilor sau a provoca diverse conflicte de tipuri și intensități variate.

❖ *Percepție și influență*

În domeniul securității și apărării, percepția este crucială. Degradarea adevărului subminează capacitatea de a evalua și de a percepe cu exactitate amenințările la adresa securității, întrucât, atunci când faptele obiective sunt denaturate sau ignorate, factorii de decizie își pot baza judecățile pe informații părtinitoare sau incomplete.

Acest lucru poate duce la o alocare inexactă a resurselor de apărare, la o planificare strategică defectuoasă, la răspunsuri inadecvate la amenințările emergente și o informare inefficientă a publicului cu privire la preocupările legate de securitate. În domeniul securității naționale, percepția corectă a amenințărilor și credibilitatea evaluărilor serviciilor de informații (informații exacte și fiabile) sunt esențiale pentru a lua decizii în cunoștință de cauză și, nu în ultimul rând, pentru a asigura siguranța și bunăstarea populației.

❖ *Impact asupra procesului de luare a deciziilor*

Degradarea adevărului poate avea un efect nociv asupra eficienței proceselor decizionale în cadrul instituțiilor de securitate și apărare. Atunci când informațiile exacte sunt puține sau sunt privite cu scepticism, devine dificil să se elaboreze strategii bine informate, să fie alocate resursele în mod corespunzător și să se răspundă în mod eficient la amenințările emergente. Lipsa de încredere în cunoștințele experților și în instituții poate împiedica luarea de decizii în timp util și eficiente.

❖ *Încrederea în instituțiile din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională*

Degradarea adevărului erodează încrederea în instituțiile statului, inclusiv în armată, agenții de informații și forțele de ordine. Scepticismul manifest față de opiniile experților și profesioniștilor poate îngreuna cooperarea cu agențiile de securitate, poate împiedica schimbul de informații și poate submina sprijinul public pentru inițiativele din domeniul securității naționale. Erodarea încrederii slăbește rezistența societății în ansamblu, făcând mai dificilă mobilizarea sprijinului public și a colaborării în perioade de criză sau de conflict.

❖ *Slăbirea alianțelor și a parteneriatelor*

Încrederea este o piatră de temelie a alianțelor și parteneriatelor internaționale. Degradarea adevărului poate eroda încrederea între națiuni, afectând cooperarea

în materie de securitate și apărare. Atunci când există scepticism cu privire la acuratețea informațiilor și o scădere a încrederii în intențiile aliaților, colaborarea și coordonarea devin mai dificile, acest lucru putând submina eforturile de apărare colectivă.

❖ *Provocări în materie de securitate cibernetică*

Degradarea adevărului se intersectează cu provocările în materie de securitate cibernetică, deoarece campaniile de dezinformare pot fi folosite pentru a exploata vulnerabilitățile sistemelor digitale ce asigură funcționarea elementelor de infrastructură critică. Răspândirea de informații false poate fi folosită pentru a manipula starea afectivă a publicului larg cu privire la presupuse vulnerabilități sau puncte slabe ale infrastructurii de apărare, pentru a înșela persoane sau organizații exploatare lacune de securitate și pentru a compromite fiabilitatea sistemelor și infrastructurilor critice digitale.

Asigurarea securității cibernetice necesită, pe lângă aspecte pur tehnice, și abordarea impactului degradării adevărului, deoarece dezinformarea și manipularea pot submina eforturile de securizare a sistemelor critice bazate pe rețele de calculatoare.

❖ *Vulnerabilități în infrastructurile critice*

Falsa informare și dezinformarea pot prezenta riscuri inclusiv pentru sistemele de apărare. Informațiile false sau narațiunile manipulate cu privire la vulnerabilitățile sau punctele slabe ale infrastructurii de apărare pot exploata lacunele de securitate și pot compromite fiabilitatea sistemelor. Acest lucru poate avea implicații grave asupra securității naționale și a pregătirii apărării.

❖ *Coeziunea socială și radicalizarea*

Degradarea adevărului poate contribui la diviziuni sociale, polarizare și radicalizare, care au implicații pentru securitatea națională. Atunci când societatea devine fragmentată și încrederea se erodează, devine mai ușor pentru ideologiile extremiste să câștige teren, ceea ce duce la tulburări sociale, violență și amenințări la adresa siguranței publice. Eforturile de combatere a radicalizării și de menținere a coeziunii sociale necesită măsuri active, care să abordeze factorii care stau la baza degradării adevărului, inclusiv dezinformarea, camerele de ecou și erodarea încrederii.

Pentru a aborda influența degradării adevărului asupra apărării și securității, este esențial să fie promovată educația mediatică (Huguet, Baker, Hamilton, Pane, 2021) și încurajată gândirea critică, ca precondiții în obținerea rezilienței la dezinformare.

Consolidarea schimbului de informații și a colaborării între agențiile de securitate și public, investițiile în măsuri solide de securitate cibernetică, promovarea unui grad sporit de transparență și a responsabilității în cadrul operațiunilor de securitate pot contribui, de asemenea, la atenuarea impactului degradării adevărului asupra eforturilor de apărare și securitate.

De asemenea, apreciem că abordarea influenței degradării adevărului asupra apărării și securității necesită o serie de măsuri proactive, precum:

- Consolidarea rezilienței – consolidarea rezistenței împotriva dezinformării este esențială. Aceasta implică promovarea educației mediatice, a competențelor de gândire critică și furnizarea de educație și formare pentru a spori capacitatea persoanelor de a discerne sursele de informații fiabile.
- Schimbul de informații și colaborarea – încurajarea schimbului transparent de informații și a colaborării între instituțiile din domeniul apărării și securității (atât pe plan intern, cât și internațional) pot contribui la contracararea răspândirii dezinformării și la îmbunătățirea cunoașterii situației.
- Investiții suplimentare în activitatea de informații și contrainformații – este esențial să se consolideze capacitățile de informații, pentru a identifica și a contracara campaniile de dezinformare, prin crearea și dezvoltarea de mecanisme solide de monitorizare, analiză și răspuns pentru a identifica și a atenua amenințările în timp real (în special, în mediul online).
- Consolidarea securității cibernetice – consolidarea măsurilor de securitate cibernetică este vitală pentru a proteja infrastructurile critice de apărare și sistemele informaționale împotriva atacurilor și manipularilor cibernetice. Acest lucru trebuie să includă punerea în aplicare a unor mecanisme solide de autentificare, criptare și monitorizare pentru a asigura integritatea și fiabilitatea informațiilor.
- Implicarea societății – promovarea transparenței, a responsabilității și a unei comunicări eficiente cu publicul este crucială pentru câștigarea încrederii și pentru a contracara degradarea adevărului. Implicarea cetățenilor în dialog, furnizarea de informații exacte și abordarea preocupărilor acestora pot contribui la atenuarea impactului dezinformării.

Prin recunoașterea influenței decăderii adevărului asupra apărării și securității și prin punerea în aplicare a unor strategii adecvate, considerăm că este posibil să se atenueze riscurile, să se consolideze reziliența și să se asigure măsuri de apărare și securitate mai eficiente.

CONCLUZII

Degradarea adevărului reprezintă o provocare semnificativă pentru societățile democratice, în ansamblu, pentru discursul public și pentru bunăstarea societății. Fără un set comun de fapte, date și analize statistice, devine aproape imposibil să se poarte o dezbatere semnificativă despre politici și subiecte importante (de exemplu, imigrația, asistența medicală sau economia națională). Abordarea acestui fenomen necesită o implicare multidimensională și un efort concertat care să includă educația în domeniul mass-media și colaborarea dintre companiile tehnologice și cercetători.

Cultivarea abilităților de gândire critică, promovarea educației mediatice, a inițiativelor de verificare a faptelor și încurajarea unei culturi care valorizează raționamentul bazat pe dovezi sunt pași esențiali în vederea atenuării impactului degradării adevărului și a restabilirii încrederii în fapte și expertiză. Prin acțiuni colective coordonate, putem contracara eroziunea adevărului și putem asigura existența unei societăți viitoare mai informate, mai inclusive și mai reziliente.

BIBLIOGRAFIE:

- Arbesman, S. (septembrie 2012). *Truth decay: The half-life of facts*, <https://www.newscientist.com/article/mg21528831-800-truth-decay-the-half-life-of-facts/>, accesat la 12 august 2023.
- Bruns, A. (2017). *Echo chamber? What echo chamber? Reviewing the evidence*. School of Communication. Cardiff: Digital Media Research Centre.
- Edelman Trust Barometer (2023). *Global Report 2023*, <https://www.edelman.com/sites/g/files/aatuss191/files/2023-03/2023%20Edelman%20Trust%20Barometer%20Global%20Report%20FINAL.pdf>, accesat la 22 august 2023.
- Freedom on the Net 2023, <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2023/repressive-power-artificial-intelligence>, accesat la 2 septembrie 2023.
- Huguet, A., Baker, G., Hamilton, L.S., Pane, J.F. (2021). *Media Literacy Standards to Counter Truth Decay*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RRA100/RRA112-12/RAND_RRA112-12.pdf, accesat la 22 august 2023.
- Kavanagh, J., Rich, M.D. (2017). *Truth Decay. An Initial Exploration of the Diminishing Role of Facts and Analysis in American Public Life*. RAND Corporation, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR2300/RR2314/RAND_RR2314.pdf, accesat la 22 august 2023.
- Mitchell, A., Gottfried, J., Stocking, G., Walker, M. & Fedeli, S. (2019). *Many Americans Say Made-Up News is a Critical Problem that Needs to be Fixed*, https://www.journalism.org/wp-content/uploads/sites/8/2019/06/PJ_2019.06.05_Misinformation_FINAL-1.pdf, accesat la 12 august 2023.
- Pennycook, G., Rand, D.G. (2021). *The Psychology of Fake News. Trends in Cognitive Sciences*, vol. 25, nr. 5, pp. 388-402, ISSN 1364-6613, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1364661321000516>, accesat la 12 septembrie 2023.
- Reuters Institute Digital News Report (2023). Reuters Institute for the Study of Journalism, <https://media.stiripesurse.ro/other/202306/media-168675559479792900.pdf>, accesat la 22 august 2023.
- Simina, C. (2017). *Mircea Dumitru: Post-adevărul este ca și cum ai spune că adevărul poate fi supus la vot*, <https://pressone.ro/mircea-dumitru-post-adevarul-este-ca-si-cum-ai-spune-ca-adevarul-poate-fi-supus-la-vot/>, accesat la 12 august 2023.
- Vosoughi, S., Roy, D., Aral, S. (2018). *The spread of true and false news online*, în *Science*, vol. 359, nr. 6380, pp. 1146-1151, <https://www.science.org/doi/10.1126/science.aap9559>, accesat la 22 august 2023.
- Wineburg, S., McGrew, S., Breakstone, J., Ortega, T. (2016). *Evaluating Information: The Cornerstone of Civic Online Reasoning*, Stanford Digital Repository, <http://purl.stanford.edu/fv751yt5934>, accesat la 22 august 2023.
- <https://www.edelman.com/trust/trust-barometer>, accesat la 22 august 2023.